

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

פ א ב סמג עשין סח
טו"ט"ע א"ח סמג חרבו
סעף א וכו"ה:
פ א ב מ"י פ"ד מהלכות
מוק ממון הלכה ו
סמג עשין סו סה טו"ט"ע
ח"מ סמגן של סעף ו:
פ ב ד מ"י ע"ס פ"ב הל'
ה ועיין בהשגות
ובמ"מ סמג ע"ס טו"ט"ע
ח"מ ס"י ח"י סעף ל:
פ ב ה ו מ"י ע"ס פ"ד הל'
ה סמג עשין סט
טו"ט"ע ח"מ סמגן סח
סעף ז:
פ ד ז מ"י ע"ס פ"ד הל' ו
סמג עשין סה טו"ט"ע
ח"מ סמגן של סעף ו:
פ ה ח מ"י ע"ס פ"ב
הלכה ח סמג ע"ס
טו"ט"ע ח"מ סמגן ח סעף
ל:
פ ו ט מ"י ע"ס פ"י הלכה
ג סמג עשין ס:
פ ז י מ"י ע"ס פ"א הל' א
סמג ע"ס:
פ ח כ מ"י ע"ס הל' ט:

מוסף רש"י

אלא שמסר לו גחלת
וליבה, החרש, ללא דמי
לשור, דבור מומן לתיק,
אבל הא דגחלת חרש עבד
ליה להקטן (קטן סב).
דהא ברי הויקא. מומן
הויקו והו' כשורו (שם).
אפילו מסר לו שלהבת
נמי פטור. ור' יוחנן
למעמיה דלמחר אשו מוטס
מלוי, והכא מלוי דחרש הן
(שם).

אילימא שר"יש ביתו. משמע דאין לר"ך לצוזו כל ממונו לקנות
אתרוג אפילו לא ימלא צפחות והויא מלוה עוברת
ואפילו שליט צימו משמע דלא מחייב ואמרינן נמי (כמוצות דף ג.)
המצוזו אל לצוזו יותר ממומש ובסוכה (דף מא): חשיב ליה רבותא
ד"ר"ג שקנה אתרוג צאלף זו:
אילו איתרמיא איה. אפילו מיירי
בעשוריתא דרבי דאשכחן
צפרק מנליה האשה (כמוצות דף
סה). מ"מ ידוע שלא היה חייב
לצוזו כל ק':
עד שר"יש במצוה. פירוש וא' שאס'
מלא אתרוג כאגוז כמו
שעיערו חכמים ואחד גדול ממנו
שליט יקנהו:
משל הקב"ה. אוכל פירות
בעוה"ז והקטן קיימת לו
לעוה"ב: **בשור** קשור ובור
מבוסה. פי' כראוי דאי צאלא כראוי
לאו כלום היא ועוד מדפריך מ"ש
הכא כלומר וצנטיהא היה להם
ליפטור מחדר מוקי לה צשור מותר
וצור מגולה:

שור עבד לנתוקי. פרש"י אפי'
בלא חרש דרכו לנתוקי
מאליו וכן צור דרכו לנתורי מאליו
וקשה דע"כ צקשור ובכסה כראוי
מיירי כדפרישת ולקמן (דף נב). מנן
כסה כראוי פטור ונראה לפרש
דרכו לנתוקי ע"י חרש קאמר דגרע
משום דמסר לחרש אבל גחלת לא
גרע כ"כ דאין דרכו לנצות גחלת
כמו שדרכו לנתוקי שור ולנתורי צור
דכמה דשניק לה חרש מעמיא
עמיא ואולי:

ור"ב יוחנן דאמר אפי' מסר לו
שלהבת פטור בו. מימיה
מאי קשה ליה הא שלחנת לרבי יוחנן
כמו גחלת לר"ל וצשור קשור וצור
מכוסה יכול להעמידו ומשום דחרש
עבד לנתוקי ולנתורי כמו שאמר לר"ל
וי"ל דמשמע ליה דטעמא דרבי יוחנן
דפטר משום שהקטן שומרו ואין
הקטן עושה היקן אלא אדריכה עושה
שמירה והשתא ניחא ללא תיקשי
לרבי יוחנן דמוקי לה צשור מותר
וצור מגולה אמאי נקט שמסרו לחש"י
והא בלא מסרו נמי חייב דנקט מסרו
לרבותא אע"פ שעשה שמירה קת'
ובהאי סברא פליג אריש לקיש:
חומר בשור. האי שור היינו

קרן כדמוכח בצולה שמעתי: **ור"ב** י"ד ויהויק.
הא ללא חשיב שהוא צעלי חיים מה שאין כן בצור משום דהוי
צכלל ודרכו לילך ולהיק וכוונתו להיקן לא שיך למתני גבי צור
שאין צעלי חיים:
בזה שאין כן בבור. שאין משלס כופר וכן אש דקתני צסמוך
משא"כ צאש ואת וילף משור ומחייבו צכופר ואף על גב
דאיכא כופר צרגל שמע מינה דילפינן רגל מקרן ולא פרכינן מה
לקרן שכן כוונתו להיקן ומחייב צרה"ר יש לומר דאש וצור פטורין
דדרשינן עליו ולא על צור עליו ולא על האש כדדרשינן לקמן
צסוף כילד (שם) עליו ולא על האדם ואת שור ולא אדם דכתיב
צצור למ"ל ת"ל מעליו יש לומר דאיצטרך שור ולא אדם לפטור
עבד שנפל צצחור או עובד כוכבים הקני לישאל:

חומר
לו שלהבת פטור דהשתא מוקי להא דקתני מה שאין כן צאש
מגולה מאי שנא כו': **הסם**. גבי צעריה: **צנפא** דחרש קגרים
הכא לא צנפא דחרש שהשור הלך והיקן וכן הצור ולא על יד חרש היקן: **צנפא**. אחיזתו וכחו מלשון צנפא שקורין
טעילא"ש: ל"א גרס' **נושא**. יחודו של חרש שנתייחד עם השלהבת ונטלה. ולשון נושא שולא"ש כדאמרינן ליהוי נושא לחבור (ב"ב
דף נא). **כופר**. צמועד שהמיית בן חורין: **אסור בהנאה**. אס המית אדם כדכתיב [שמות כא] ובעל השור נקי כאומר לחצירו פלוני
לא נקי מנכסיו ואין לו צהן הנאה [לקמן מא]. **מה שאין כן בצור**. שאין צעל הצור חייב צצטלומי מימת אדם כדאמרינן שור ולא אדם [לקמן סח]:
מה

שליט צימו. שחייב אדם לצוזו צצמות לולב או ליצית או ספר מורה
שליט מה שיש לו: **צדידור מלוה עד שליט צמלוה**. שאס מוצא צ'
ספרי מורות לקנות ואחד הדור מחצירו יוסף שליט הדמים ויקח
את ההדור דמניא (שבת דף קג): זה אליו ואנוהו [שמות טו] התגלה לפניו

צצמות עשה לך ספר מורה נאה
לולב נאה עליה נאה ליצית נאה:
שליט מלגיו. כגון אס הקטן נמכר
צצשה יוסף שני דינרי דהיינו שליט
מלגיו שליט צצמוך הדמים ויקח
את ההדור: או שליט מלצר. הדמים
יחלוק לשנים ויוסף חלק שליטי משלו
דהיינו אס קטן נמכר צצשה יוסף
שלשה דינרין ויקח את הגדול
צצשעה: **עד שליט משלו**. דהיינו
אזו שליט שיוסף צדידור מלוה
משלו הוא שאינו נפרע לו צציי
כדאמרינן הוי"ט לעשותם ולא הוי"ס
ליטול שכרס (ע"ז דף ג). **מאלן**
ואילך. מה שיוסף צדידור יותר על
שליט יפרע לו הקצ"ה צציי:
מתני' **שחטתי** **צצמירסו**.
שנתחייבתי לשומרו: **הכשרתי אס**
נקו. כלומר אס היקן הכשרתי
ויזמנתי אזו שליט שלא שמרתי ופה
ךך מלאמי. לישנא אחרינא הכשרתי
את נוקו עלי להכשיר ולתקן את
נוקו כלומר אני חייב לשלם. מפי
מורי: **הכשרתי צצמקנס** נוקו **חצתי**
צצטלומי כו'. האי הכשרתי לא
דמיא להכשרתי קמא דהא דלמי זימנתי
הוא כלומר אס זימנתי את מקנת נוקו
אע"פ שלא זימנתי כולו חצתי לשלם
את נוקו כהכשר כל נוקו כאליו זימנתי
כולו וצגמר' [י]. מפרש היכי דמי:
נכסיס שאין צהס מעילה. כלומר
אס הוקמי נכסיס שאין צהן מעילה
אני חייב לשלם אבל אס הוקמי נכסי
הקדש איני חייב דנפקא לן כולהו
נוקין משור רעהו: **של צני צרים**.
לאפוקי נכרי דאינו חייב צצוקי:
ונכסיס המיוחדים. שיש להם צעלס
לאפוקי דהפקר שאס הוקמי נכסיס
דהפקר פטור וצגמר' [יג]. מפרש לה:
וצכל **מקוס**. חצ המזיק כמו שהיקן
נכסיו את נכסי צני הצרית ואת
נכסיו המיוחדין: **חון מרשות המיוחדים**
למזיק. שאס נכנס שורו של יוקן
צצרות המזיק והיקן שור של מזיק
פטור דלמחר ליה מוקך צצרותי מאי
צעי: **ורשות הניוק והמזיק**. מפרש

צגמר' [שס]. **כשהיקן חצ המזיק**. הא דרשינן ליה צרים פירקין [ד].
לאחויי קרן. וכשהיקן חצ המזיק דרישא לא דרשינן ליה דלאו יתייה
היא: **גב' מה שאין כן צאש**. כדמפרש לקמן: **גחלת**. שאינה
צוערת אלא אס כן ליצה אותה: **שלהבת**. שמסר לו אור מלוצה לחרש
דפטור צתמיה: **והאמר ריש לקיש**. צהכונס לאן לדיד [לקמן נט]: **לא**
שנו. דהשולח הצעריה ציד חרש שטוה וקטן דפטור מדיני אדם:
אלא כשמסר לו הגחלת וליצה. אותה החרש: **צרי הויקא**. מצובר
היקן לכל שהיא מוומנת להיקן: **צרי**. מוומן: **שור דריכה לנפוקי**.
והוא ליה לאסוקי אדעתיה שאפילו אין החרש מתירו סופו להמיר
את עצמו הלכך שמירה רעועה היא ואפילו המתירו חרש חייב
צעל השור: **לנתורי**. לנפול הלכך שמירה רעה היא אפילו
גילהו חרש צעל הצור חייב לשלם שלא שמרו כראוי: **מעמיא**
עמיא ואולא. ומאי לצינה חרש לא רמיא עליה דצעל גחלת
לאסוקי אדעתיה: **ולרבי יוחנן דאמר**. צהכונס [שס] אפילו מסר
צצורה ודרכו לילך ויהויק קא גרים ת"ר חומר
בשור מבבור חומר בבור מבשור חומר בשור
מבבור "שהשור משלם את הכופר ו'חייב
בשלשים של עבד יגנמר דינו אסור בהנאה
ודרכו לילך ולהיק מה שאין כן בבור
חומר בבור מבשור שהבור תחילת עשייתו
לנוק ומועד מתחילתו מה שאין כן בשור
חומר

צגמר' [שס]. **כשהיקן חצ המזיק**. הא דרשינן ליה צרים פירקין [ד].
לאחויי קרן. וכשהיקן חצ המזיק דרישא לא דרשינן ליה דלאו יתייה
היא: **גב' מה שאין כן צאש**. כדמפרש לקמן: **גחלת**. שאינה
צוערת אלא אס כן ליצה אותה: **שלהבת**. שמסר לו אור מלוצה לחרש
דפטור צתמיה: **והאמר ריש לקיש**. צהכונס לאן לדיד [לקמן נט]: **לא**
שנו. דהשולח הצעריה ציד חרש שטוה וקטן דפטור מדיני אדם:
אלא כשמסר לו הגחלת וליצה. אותה החרש: **צרי הויקא**. מצובר
היקן לכל שהיא מוומנת להיקן: **צרי**. מוומן: **שור דריכה לנפוקי**.
והוא ליה לאסוקי אדעתיה שאפילו אין החרש מתירו סופו להמיר
את עצמו הלכך שמירה רעועה היא ואפילו המתירו חרש חייב
צעל השור: **לנתורי**. לנפול הלכך שמירה רעה היא אפילו
גילהו חרש צעל הצור חייב לשלם שלא שמרו כראוי: **מעמיא**
עמיא ואולא. ומאי לצינה חרש לא רמיא עליה דצעל גחלת
לאסוקי אדעתיה: **ולרבי יוחנן דאמר**. צהכונס [שס] אפילו מסר
צצורה ודרכו לילך ויהויק קא גרים ת"ר חומר
בשור מבבור חומר בבור מבשור חומר בשור
מבבור "שהשור משלם את הכופר ו'חייב
בשלשים של עבד יגנמר דינו אסור בהנאה
ודרכו לילך ולהיק מה שאין כן בבור
חומר בבור מבשור שהבור תחילת עשייתו
לנוק ומועד מתחילתו מה שאין כן בשור
חומר

א לקמן כג: נט: [ע"ש].
ב [דברים ו]. א [שמות
כא]. ד [יעצ"ז גרס אה].

הגהות הגר"א

[א] הו"פ ד"ה עד. פי' כו'
י"ב ודעת ש"פ כפירש"י:

לעוי רש"י

טעילא"ש [טעילא"ש].
צבת. שולא"ש [שול"ן].
חבורה.

רבינו הגנאל

אמר ר' זורא ליהודו מצוה
עד שליט במצוה. פי' אם
נודמן לו לולב בכסף
ולולב אחר מהודר בכסף
וחצי יש עליו להוסיף
שליט ברמי ולהתנאות
במצות בלולב נאה. בני
רב אשי שליט מלבר
שיהא הוא והשליט
שלשה כגון שהוספתה על
הכסף חצי נמצאו דמי
לולב ג' חצי כסף שהוא
כסף וחצי. או שליט
מלגיו שהוא כסף ושליט
כסף. וקלחת בתיקו.
ועבדין לחומרא מלבר
א. במערה אמרי עד
שליט משלו. כלום מהוהר
הוא להתנאות במצוה עד
שליטה. מכאן ואילך, אם
מוסיף יתר על שליט מידה
יתרה עושה. כגון
המפרנס עני ומוסיף לו
יתר שנמצא חיינו, ואין
הקב"ה מקפח שכרו אלא
משלם לו גמולו
משלהקב"ה שני מלוה
י"י ב) חנון דל, וששט
הוא. ד"א מכאן ואילך
משלהקב"ה, שאם בא
להרד המצוה ביתר
משליט ברמיה מגיעו,
שחיי א קודמין להידור
מצוה כל זה. אבל אם יזמן
לו הקב"ה ממון שלא
מיגיעו ובקש להרד
המצוה ביתר משליט
הרשות בידו. והמהדר
המצוה משבות כדתנין
בגז תנוכה והמהדרין גר
לכל אחד ואחד והמהדרין
מן המהדרין וכו'. פי' כל
שחבתי בשמירתו הכשרתי
וכו. ת"ד כל שחבתי
בשמירתו הכשרתי נוקי.
כיצד, שור ובור שפסון
לחרש שוטח וקטן והדיקו
חייב מה שאין כן באש.
לר' יוחנן אפי' אם מסר
לחרש שוטח וקטן
שלהבת והדיקו פטור
המוסר. מאי טעמ', צבתא
דיהו גרים. פי' נתורי.
יש העפר והקירוי יפתח
פי' הבור. ת"ר חומר בשור
שהשור משלם הכופר ולי'
שלעבר, נגמר דינו אסור
בהנאה, ודרכו לילך
ולהיק, מה שאין כן
בבור. חומר בבור. שהבור
תחילת עשייתו לנוק,
ומיעד מתחילתו, מה
שאין כן בשור.

א) פי' גדל"ש וטו"ע א"ח
ב) מתיי שפסקו לקולא.
ג) כן דכתיב על דכתיב לנתנו
ד) פי' גמולו שפירש
ק.